

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

Szerkesztői szállítás:

Külső-monostorturca 22. sz.

Kiadó hivatal:

Középutca, Stein J. könyvkereskedése.

Hirdetési ár: 6 hasábos garmond sorért 1-ször 7 kr., 2-ször 6 kr., 3-szor 5 kr. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj.
Hirdetések felvételnek Bécsben Oppelik Alajosnál (Wollzeile 22. sz.) és Haasenstein és Vogelnél (Wollzeile 9. sz.).
Nyilttéri cikkek sora után 20 kr. előleg befizetése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.
Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltetik.

Megjelen a lap hetenkint háromszor, u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délel. **Előfizetési ár:** egész évre 12 frt, félévre 6 frt, évnegyedre 3 frt.

Agrari viszonyainkról.

III.

A váltórendszer behozatalának egyik előkérdése tehát marhatenyésztésünk jobb lendülete. Az átlagos marhaállomány megbírn látszik szántó- és rétterületeink művelését: de az ily viszonyított kiszámítás nagy részben csak hypothesis, mert ott a művelendő hely színén kellene az ugarerőnek ily arányban állani, hol maga a művelés foly, ez pedig nincsen úgy, s például a székely- és szászöldön sokkal kedvezőbb a viszony, mint a megyéken, de éppen e két területen a föld nem veszi igénybe a létező igás erőt, s a székely földeszek legnagyobb része s a szászok közül is igen sok szekerkeskedéssel, primitív készítmények széthordásával foglalja el igás erejét, a mi e szerint nem hasznosítatik az egyes távolabb eső vidékekre nézve oly arányban, a mint ezt az egész területre vetett számítások mutatják.

Szükség tehát főként a vármegyéken a marhatenyésztést nemcsak mennyiségben, de minőségben is emelni; s e részben hatóságilag is közre kellene hatni nemesb fajú marhák honosítása által.

Az állami maglovak alkalmazása némi előlépésül szolgált a közönséges lovak nemesítésére, habár az csak csepp volt még a tengerben; de a szarvasmarhák nemesítéséről nálunk még szó sem volt. Ebben pedig joga lenne a megyehatóságoknak, joga a kormánynak beleegyezni s felügyelni a községek, hogy nemesítés által mindinkább silányuló marháinkat regenerálni törekedjenek.

Sokat emelné igás erőnk a váltórendszerrel az istállózás behozatala. Két jótartott állat többet kigyűz, mint leéteztet, kitaposott legelőinken horpácson sindivészó négyes, hatos fogataink, melyek görnyednek az előtt, s kidőlnek a hámból s járomból, ha az Isten szapora esővel jól meg nem lágyítja a földet.

A civilisált népek kormányai nagy összegeket fordítanak arra, hogy országaik marhatenyésztését nemesítsék; nálunk is tesznek ki ugyan itt-ott államdíjakat, hanem többre mennek, ha e díjakkal jó tenyésztő állatokat honosítanak vidékenkint, s a faj-nemesítés által az összes tenyésztés emelésére hatnának.

A mi már az agricultura másik fő faktorát a munkás kéz arányát a művelés alatti földhez illeti, impopulationkat nem mondhatjuk általános számítás szerint kedvezőtlennek a művelendő terület arányához még akkor sem, ha a váltórendszer honosultával egész művelendő terület vétetnék művelés alá.

A művelendő terület:

2.163,063 hold szántó
1.576,147 „ kaszáló
46,151 „ szőlő

Egész összeg: 3.785,361 hold.

És így népességünk egy lélek után másfél hold megművelése esik, a mit az marha-erő s nagyobb birtokokban gépek segítségével alkalmasint megbír, habár ez impopulation 1/2-ét számítjuk le egyéb foglalkozásokra.

De ez arány ha számszerint kedvezőnek látszik is, változik a mint megfontoljuk a népesedést elhelyezését, miután hazánkban éppen ott legnagyobb az impopulation, hol a vidék legkevésbé van a földművelésre utalva, vagy hol igen kevés a birtok, u. m. a székely- és szászöldön.

Szükséges volna tehát minden oly intézkedés, mely a túlnépes vidékekről a munkaerőt a néptelenebb, de a földminőségénél fogva termelésre inkább utalt vidékekre vonja, s így a munkaerőt szétosztván a papíron kijövő s tényleg kedvező számoknak gyakorlati jelentőséget adhatna.

A foglalkozásukhoz képest túlnépesedett havasi oláhoknak bérczeik alatt van a Maros s Aranyos termő rónája, nem messze kell mennie, hogy munkát kapjon s munkaerőt vigyen, de a székelyföld népesültebb vidékeitől távol esik a munkaerőre szorult megyei terület, s habár aratásra s kapálásra kiszálhatnak a székely munkások rajai a közelebb fekvő megyékre, ezen erő részint határozatlansága, részint rendszerezetlensége miatt a

számító gazdára nézve biztos alapul nem szolgálhat.

A munkaerő szétosztását részint a cél-szerű kitelepítések, részint a munkás erő rendszeres kibérelhetése által lehetne eszközölni.

Az elsőre nézve sokat tehetnének a nagyobb birtokosok, a másodikra egy ily célra alakulandó társulat.

Nálunk valódi nagy birtok alig van egy, kettő, a hol kielégítő s a tudomány jelenlegi színvonalán megállható gazdaságot üznek, s ennek főoka az, mert éppen ott vannak leginkább a kellő munkaerő nélkülözésére kényszerítve, már pedig, nézetem szerint, ezer hold birtok kellő munkaerő közepette többet jövedelmez, mint háromannyi, ha nagyobb részét vékonyan termő legelőnek, vagy parlag-nak kell felhagyni.

Három ezer hold birtokosa, ha tagjából ezer holdat kiszakítván, arra száz székely munkás családot kitelepítene, a birtok árát 32 évi törlesztéssel szabván meg, a tüke kamatját pedig napszám által hasznosítván, ez erővel s gépek segítségével oly szép gazdaságot üzhetne, melynek eredményét a mostani Slendrián gazdaságata meg sem közelíti.

De lehetne még olasz és cseh telepeket is hozni be, mert ha számainkat vizsgáljuk, legalább is annyi népszaporodást, a mennyit a fennebbi számításból kihagyás s összesen 915,151 holdra menő legelőink és szénafüveink rendes művelés alá vétele, valamint 3,568,008 hold erdőségünk helyesebb művelése igénybe vehet, még az erdélyi terület is könnyen megbírhathatna.

Részemről azonban a külföldi betelepítésnek igen nagy barátja nem vagyok, nem sok hasznát veszi annak nemzetünk és alkotmányunk, s juh, kecske, sertés és nem iga alá eső apróbb marháink tenyésztésére nézve nem tartom czélrészültennek a legfennmaradását, igen természetesen nem közlegelőket értve, mert hisz a közösség megszüntetése úgy legelő, mint erdő-birtokunkra nézve a legközelebbi teendő a b c je.

Ha ezen most még mindig nomád állapotban levő s rendes gazdaság által sokkal többet jövedelmező terület, mit most legelőink s erdeinknek is még kiirtható s művelés alá fogható mennyisége a bennlakók népszaporodásának biztosítására fennmarad, az csak üdvére válik hazánk polgárai hosszas s türelhető életmódjának, s kikerülési még évszázadokig minálunk a proletarismus veszélyeit, s a social és communistic tanoknak szükségyszerűségét, még azon esetben is, ha — a mire bizony vékony kilátásunk van — a béke malasztja évszázadon át megengedné népeink rendszeres szaporodását s anyagi és szellemi fejlődését.

A statisztikai számok csak az általunk tárgyalás alá vett téren is elég kezességeül szolgálhatnak hazánk fejlődési képességének, mintán elég erő s elég kész anyag áll a szorgalom és haladás szellemének rendelkezése alatt.

De nagy és gyors reformok kellenek, melyek ez erő és anyag felhasználására, úgy az irányt, mint a lehetőséget megadják. E célra:

Meg kell szüntetni a birtoklásnak minden közösségét.

Ki kell tisztázni s befejezni az összes urbéri ügyet.

Lendületet adni a tagosításnak.

Behozni a telekkönyv-rendszert, melynek halogatása nemcsak napokat, de órákat sem tűr.

S ki kell terjeszteni minden hazai pénzintézetet az erdélyi részre is, a mi részben magyar hazánkfiai éppen Erdélyre nézve voltak legmostohábbak, midőn csak a magyar földhitel-intézet működését is az Erdélynél sokkal szegényebb Horvátországra előbb ki-terjeszték mint mi reánk, a miben részemről a legkisebb magasztalándót sem találok.

Dózsa D.

„Fiat justitia, pereat mundus.“

T. szerkesztő úr! Fényes egy csillag lehet a tökéletesség csillaga, hanem a milyen fényes lehet az a csillag, éppen olyan messzire is botorkálnak még ő tőle.

Vagy a szerkesztő úrnak is nem azt verték-e

még iskolás gyerek korában is a fejébe, hogy szép Itáliában gyönyörű kék az ég, ragyogón süt a nap, melegen, hevesen, forró vért népre. Nem úgy magoltnak-e mindig, hogy azért terem meg ott a narancs és a citrom, mert a hőmérő többnyire 36—40, R. foknál áll.

Hogy megdicsérték érte akkor!

És még most is azt mondják: így van jól.

Dehogyan van, dehogyan van!

Nem jártam ott, de esküt ajánlok rá.

Ne bigyjen saját szemének, ne saját érzékeinek, szerkesztő úr, ha járt is a fűgék honában.

Higgyen nekem egyedül; megmondom miért?

Mert a M.-Vásárhelyt scenirotott demonstratio meghiusult. Mert gróf Bethlen Gergely olasz tábornok hazánkba a hozzá intézett forró bombaszokra, higgadtan — mintha nem is Italia forró ég-öve alól érkezne — a komolyabb megfontolás hangján felel:

„Nem osztom a szónok elveit. Bizzunk a kormányban s országgyűlési többség politikájában. A kormány gyeplői jó kezekben vannak.“ Így szolt Bethlen Gergely, így válaszolt a heves, csattogó szónoklatra M.-Vásárhelyt october 14-kén.

Avagy van-e edesbese, van-e csábítóbb a tapsnál, a zúgó, csattogó tapsnál, a levegőbe repülő sipkák, a viharos éljeneknél?

És ez olaszországi magyar tábornok és ezredes urak mindezekért lelkesedni nem tudnak, hanem a helyett komolyan megfontolják, hogy hol az igazság, s elrontják az ábrándozók illúzióit.

Nem mondom, hogy így is meg nem éljenek, hogy a hogy, de hogy egy suszterpub hangja sem hallott, arról felelek; már pedig ki tud hegyesebben éljent kiáltani, mint a suszterpub?

Miért nem lehetek én Türr, Klapka, Bethlen Gergely etc. etc.

„Polgártársak! honfitársak! Van-e annál bizonyosabb, mint hogy hazánk északi határát a jeges, a délit a közép-tenger mosná; nyugaton az atlanti óceánba szállna, s keleten az Ural hegy élére hagyna a déli határát, ha megengednék, s ha ezek a deák-párti fontolva-haladóknak útunkba. Le velük!“

Igy csengne szavam, s meglátnám, ki kapna rikitóbb éljeneket Vásárhelyt: én, Türr, Klapka, avagy Bethlen Gergely?

Nincs elég érzékük a taps iránt.

S hol keresendő itt egyébűtt az ok, mint Talianország zúmarás levegőjében, mely meghűti, megfagyasztja a vért.

Azt mondják ugyan, hogy meggyőződésük, mert:

Primo: Lassan menyűnk messzire, de ha akár-milyen lassan menyűnk is, mindig haladunk.

Secundo: Ha elhagyjuk ez álláspontot, elnyel a muszka, és

Tertio: Mert a civilisált Európa így van velünk megelégedve, és mert fine finali, elég volt már a nyomorból, illő ki is gázolni belőle.

En erősen nagy politikus nem vagyok, hanem ezeket az érveket csakugyan úgy döntöm el azonnal, mint egy szálaszálát, még pedig

ad 1. Miért kell nekünk lassan messzire menni, mikor meg is állhatunk hamar; sőt visszafelé is mehetünk hamar, s ez legalább hamar történik.

Ad 2. Elnyel a muszka! Hát Jónást nem nyelte-e el a csethal, mégis kilökte. S ha tán nem is bírnák prófétai szerencsével; végre is nem hies nemzet lennének-e, mint a lengyelek; szánakozna rajtuk egész Európa, már pedig, még a vénaszony is szereti, ha szánakoznak rajta. Aztán nagy Sziberiába is államköltségen tehetnők meg kirándulásainkat.

Ad 3. Tisztesség adassék Európának, de mit törődünk mi azzal: mi tetszik neki, mi nem. Olvastam én olyan casust, hogy egy magyar huszár keresztül vágta magát 100 chevealegeren, s ez arány szerint 8 millió mi is keresztül vágjuk magunkat szükség esetén, egész Európán, egész az Océánig. Aztán hagyjanak nekünk békét azokkal a gyűtös-puskákkal és vontesövű-ágyúkkal ijesztgetésnek, nekünk is lesz fokosunk, meg karikásunk elég.

Végül ad finem finalem: Miért lett volna nekünk elég a nyomorból, s miért tápaszkodjunk belőle kifelé. Hiszen mi elnyomva voltunk, olyan nagyon szerettük egymást, olyan szépen összetartottunk, s most alig hogy a szabadságra egy kis reménysugár hajlik felénk, majd kicibáljuk egymás haját, mi lenne belőlünk, ha jól menne dolgunk!?

Ime milyen könnyű szerrrel zúztam össze a tábornok urak érveit, s velük az egész Deák-párt

állítását, bár éppen ilyen messze menni, pártokon kívül állván, nem volt szándékomban.

Nem örömet tettem, de „fiat justitia, pereat mundus.“

A falusi diplomata legtávolabbi rokona.

Országgyűlési tudósítás.

A képviselőház ülése oct. 18-kán.

Elnök: Szentiványi Károly; jegyzők: Dimitrieves Milos és Gázdó Salamon. A miniszeri padon: gróf Andrássy Gyula miniszterelnök úr, b. Eötvös József, Gorove István, Horváth Boldizsár és b. Wenckheim Béla miniszter urak.

A mult ülés jegyzőkönyve hitelesítették. Elnök bejelentvén a beérkezett irományokat, mint a napirend egyetlen tárgyát kitűzi a királyi ügyek igazgatási részéről hozzá érkezett következő megkeresést:

„Méltóságos elnök úr!

„Böszörményi László országgyűlési képviselő urnak felelős szerkesztősége alatt, a kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv nyomdájában megjelenő „Magyar Ujság“ című politikai napilap folyó évi augusztus hó 28 án kelt 121-dik számában — melynek egy példányát tisztelettel ide fektetem — e felirat alatt: „Kossuth Lajos válasza Rudnay József urnak, mint a váci kerület választási elnökének Vácson“, egy Turinból, aug. 20-kán 1867. keltetett s Kossuth Lajos névalírással ellátott cikk jelent meg.

„A cikk tartalma s iránya eddig már oly ismeretes, hogy annak részletes taglaltatása helyett bizvást csak azon specialis tétel kiemelésére szorítkozhatom, mely, egybevetve a cikk többi tételeivel és egész irányával — köztudólló állásom szimpontjából tekintve — a sajtótörvény 6. §-ába világosan ütközik, s a most idézett törvényszakaszban foglalt sajtóvétség tényálladékát kétségtelenül megállapítja.

„Ezen tétel (42. kikezdés) szóról szóra tartalmazza:

„Igaz: — és nem ujságot mondok, mert hirdetem azt: — igaz: én az országgyűlési képviselő házám függetlenségével s önállásával incompatibilisnek hiszem.“

„A kérdésben forgó cikk tehát a sanctio pragmaticánál fogva megállapított, s az uralkodóház közönségében létező birodalmi kapcsolat tetteleg felbontására célzó ígatást foglal magában.

„Ezen sajtóvétség alapján f. é. augusztus 29-én a pesti esküdtzéki kerület bünvizsgáló birájához panaszbejelentést tettem, minek folytán a vizsgálat be is fejeztetett.

„A vizsgálat által azonban kiderült, hogy a kérdéses cikk szerzője, annak közzétételéért felelőre nem vonathatik, mert Rudnay József úr, Kihez a válasz intézve volt, azt közzé nem tette, de nem is tehetette, mert ő a levelet csak augusztus 29-kén vette, holott annak tartalma a „Magyar Ujság“ című lapban már egy nappal előbb, t. i. augusztus 28-kán megjelent; a most nevezett lap felelős szerkesztője pedig e részben, a vizsgálati jegyzőkönyv tanúsága szerint, csak annyi felvilágosítást nyújt, hogy ő e választ azon meggyőződésben közölte, miként az csakugyan a Turinban lakó Kossuth Lajostól származik; ellenben azon lényeges körülmény, hogy a szerző ezen levelet sajtó útján közzétetni szándékolta volna, kinyomozható nem volt, s így azon vélelem, hogy ezzel a szerző akarátán kívül visszaélés ne történt volna, lerontva nem lévén, e nélkül őt a sajtótörvény útján felelőre vonni nem lehet.

„A körülmények eme helyzetében előáll a sajtótörvény 33-dik §-a, mely azt rendel: „Ha a szerző felelőssége nem vonatható, a nyilatkozatban kijelölt felelős személyek is felelet-teherrel tartoznak.“

„A felelős személyek, melyekről a 33-dik § rendelkezik, azok, kik a sajtótörvény 30-dik §-a 1-ső pontja értelmében felelősségi nyilatkozatot adtak, mely mellett a kérdéses lap megindított.“

„Ezen személyek a kérdésben forgó „Magyar Ujság“ című lapra vonatkozólag, Böszörményi L., szabolcsmegyei nagy-kálló-kerületi országgyűlési képviselő úr, mint felelős szerkesztő, és Heckenast Gusztáv, mint kiadó-tulajdonos.

„Minthogy azonban a nevezett felelős szerkesztő, képviselői minőségénél fogva, a képviselőháznak f. é. február 4-kén tartott 91-dik ülésében hozott határozata szerint, a ház előleges engedelménél vád alá nem helyeztethetik: annál fogva köz. vádlói tisztemhez képest teljes tisztelettel felkérem

méltóságodat, kegyeskedjék ezen megkeresvényemet a képviselőház elé terjeszteni és intézkedni, miszerint a tisztelt háznak aziránti előlegez bejegyzését kinyerhessem, hogy Bösörmenyi László országgyűlési képviselő úr ellen, a felelős szerkesztése alatt megjelenő „Magyar Újság” című lap idei 121-dik számában közzétett s fent körülírt cikkeiben foglalt sajtóvétség miatt a vizsgálat, illetőleg a közkereset megindíthatassék.

„A t. képviselőház által ez érdemben hozandó határozatot — a közlemény visszarekesztése mellett — további hivatalos eljárás végett kérem vélem mielőbb közöltetni.

„Pest, 1867. október 15.

„Méltóságodnak alázatos szolgálja,
„Ráth Károly, s. k.
„királyi ügyek igazgatója.”

Somssich Pál képviselő e megkeresést a ház tagjainak immunitása tekintetéből felette fontosnak tartja s ezért azt kívánja, hogy tárgyalásába a ház még ez ülésben ne bocsátkozzék, hanem utasítsa az ügyet szakavatott bizottsághoz. (Helyeslés.) E részben a következő javaslatot nyújtja be:

Indítvány.

A közvádlónak hivatalos megkeresésére küldjön ki a képviselőház egy 11 tagú bizottmányt, melynek tagjai a közvádlónak hivatalos megkeresését, az ahhoz csatolt irományokkal és minden a tényállás tisztán felderítésére szolgáló körülményeket együtt komolyan megbirálván, jogilag indokolt véleményét a ház elébe terjeszse, mely vélemény kinyomtatván, a ház tagjai között kiosztassék s kellő idő közbenjöttével napirendre kitzessék.

Somssich Pál.

Tisza Kálmán képviselő azt kívánja, hogy ez indítvány nyomassék ki, osztassék ki a képviselők közt és azután legalább is három nap közbenjöttével vétsék tárgyalás alá. (Helyeslés.)

Elnök ez értelemben mondván ki a határozatot, az indítvány tárgyalását hétfőre tűzi ki s az ülést 3/4 12-kor bezárja.

A birodalmi tanács küldöttségének I. válasz-nyilatkozata.

(Jegyzőkönyvi kivonat.)
(Folytatása és vége.)

10. Feltéve, hogy esetlegesen az egyik birodalmi részben több államjóság adottat el mint a másikon, ez alapul nem szolgálhat arra, hogy az elsőből nagyobb hozzájárulás vétsék igénybe, mint az, mely akkor is befizetendő lett volna, ha jószág-eladás éppen nem történt volna; sőt ez inkább okul szolgálhatna az adandó részösszeg kevesbítését igényelni.

11. Igy történt valóban, hogy 1860—65 években a német-szláv tartományokban 17.448.123 forint értékű, a magyar korona országaihoz 2.939.576 forint értékű adattak el. Azonkívül teljességgel nem lehet állítani, miszerint a közvetett adóbeli jövedelem, mely az egyik birodalmi résznek pénzarába folyt, kizárólag az ottani lakoktól eredett volna; mert szabad közlekedés mellett elkérthetetlen dolog az, hogy sok tárgy fogyasztatik az egyik birodalmi részben, a mi a másikon adóztatik meg.

13. Igy történt, csak egyes példákat felhozva, hogy Wieliczában nevezetes sómennyiség kifizetett, mely Magyarországon emésztetett fel; így nem szenved kétséget, hogy a cukorforgasztás nagyon is túlhaladja a cukorgyártást Magyarországon. Ennek következtében szükséges volna, hogy a közvetett adók beszedésére vonatkozó eddigi eljárás biztosítva legyen, ha a beszállítási összegek (Abfuhr) az egyes birodalomfölből, az ez által viselendő teher zsinormértékű szándékoltnak válasszatni.

14. De ehhez járul még, hogy a kérdésben forgó, a központi kormányhoz átvendő összegek (Abfuhr) csak azon részekből állanak, melyek az illető birodalmi rész összes jövedelmeiből a köz-igazgatási költségek fedezése után fennmaradnak. Azon körülmény, hogy az egyik birodalmi rész jó-nak találja drágább közigazgatási rendszert életbe léptetni, nem jogosíthatja fel ezt, ennek következtében a közös költségek fedezésére sőt saját részének leszállítását követelni; azonfelül nem maradhat itt említetlenül, hogy 1861 óta a német-szláv tartományokban a közigazgatási ügyek egy része a tartományi bizottság és annak közgei által kezeltetik, s az ebbeli költségek az illető tartomány saját különös jövedelmeiből fedeztetnek, míg ugyan-azon időszakban, melyet a végzsámbla magában foglal, a magyar korona országaihoz az említett teendők a kormány közgeitől, tehát az állam rovására kezeltetnek.

15. Mindkét birodalmi fél hozzájárulási képessége s a járulási arány megszabására csak az egyenes adó szolgálhat zsinormértékű, mivel a közvetett adójárandóságok erre nem alkalmazhatók. A német-szláv tartományokban nemcsak fogyasztási adó szedetett be oly tárgyak után, melyek a magyar korona országaihoz vagy éppen nem, vagy csak egyes részeiben vannak adóztatásnak alávetve, de a közvetett adó beszedésének eredménye szenved az által is, hogy részüket egyeseknek fizetésék, melyek az egyik birodalmi rész lakóira esnek, a másik részben teljesítették, tehát ez utolsónak beszámíttatik, részint pedig, hogy egyes adóknak,

minők vám-, pósta- és egy része a törvénykezési ügyek után járó bélyeg és illetékből jövedelmeknek, az államnak teherrel járó cselekvéseit csak kárpótlást nyújtanak, s ennek következtében legalább nagyrészen oly jövedelmi forrásoknak nem tekinthetők, melyek a közös állam szükségéi fedezésére szánvák.

Félreismermi semmi esetre sem lehet, hogy a felidézett körülmények tökéletes megfontolása után általában a német-szláv tartományok hozzájárulási képessége a magyar korona országai irányában ha a közvetett adó eredménye vétetik szemügyre, némelyik nagyobbban mutatkozik, mintha a közvetlen adó vétetik alapul.

16. A birodalmi tanácsban képviselt országok küldöttségének nézete szerint tehát nem marad egyéb hátra, mint a hozzájárulási arány kiszabásánál a közvetlen adók kivételét tekinteni kiindulási pontnak. Az ez által netalan feltételezett nagyobb igénybe vétele a magyar korona országainak az által egyenlítettethetnek ki, hogy némely közvetett adóknak jövedelme, miként ez a vákok iránt a magyar törvényhozás által már is indítványoztatott, mindenekelőtt a közös költségek megtérítésére fordíthatók, s csak az ezután fennmaradó összeg, a meghatározott hozzájárulási arányhoz képest, mind a két birodalmi fél részéről állíthatók ki.

Ezen eljárásnál a közös költségek igazságos, és sem az egyik, sem a másik részt illetéktelenül nem terhelő felosztása eszközölthetnek.

17. Ha netalan a közvetlen adókat a kiszabás mértékű véve, azon kifogás tétetnek, hogy a magyar korona országai eddig tulterhelve valának, akkor ezen állításnak helyességét elismerni nem lehetne, mert a német-szláv tartományok adóképes-ségét szemügyre vévén, nem az egyes tartományok azon részét, melyek jobb karban vannak, hanem az egész tartományösszeséget kell figyelemre méltatni; a jölléthei hátramaradás s az azzal járó kevesbítése a közvetett adók jövedelmének az inneni birodalmi félben is tapasztalható, s azon körülmény, hogy a német-szláv tartományokban adó beszedésénél katonai végrehajtás ritkábban vétett igénybe, nem a lakosság nagyobb adóképeségétől ered, hanem a sok év óta szerzett meggyőződés alapján nyugszik, mely szerint az adófizetésbeni hátramaradás mindig eredménytelenül kísértetett meg.

18. Továbbá figyelem nélkül nem maradhat, hogy az 1860—1865. évi átlagos eredményből indúlva ki, a hozzájárulási viszony Magyarországra nézve kedvezőbbnek mutatkozik, mintha az 1855—1859. évek vétetnének figyelembe.

19. A magyar küldöttségnek azon javaslatához, hogy az időszak, mely alatt a most meghatározandó hozzájárulási viszony egyelőre érvényben tartandó, tíz évre szabattassék: helyesen megfontolható, hogy a birodalmi képviselt tartományok jövedelme az azon feltétel alatt: hogy ha vagy az egyik, vagy másik birodalmi fél területében némi változás történne, a hozzájárulási viszonyoknak, a kiterjedésnek megfelelő változása egyezéssel kikötendő leszen.

20. Azon kérdés, vajlon mi uton-módon szolgáltsék át a közös pénzügyi miniszternek az egyezéssel meghatározott hányadrész, további tárgyalásnak tartatik fenn.

A birodalmi tanácsban képviselt országok küldöttségének üléséből, Bécsben, 1867. aug. 19.
Dr. V. F. Klun m. p.

Levelezés.

Belső-Szolnokmegye bizottmányi közgyűlése oct. 16—18. — Köztisztelőben álló főispánunk Torma Károly ő mlgá a gyűlést él-jenzések között egy jeles és alkotmányos szellemű augusztus beszéddel megnyitván, elsőben is értesíti a megyei bizottmányt, hogy a mult gyűlés román szövegű jegyzőkönyve akkor el nem készült-hetvén, annak utólagos átvizsgálására Keso János és Czieze János román ajku bizottmányi tagokat nevezte ki. Felszólítja tehát, jelentésüket e tárgyban a gyűlésnek adják elő. (Felkiáltások: egyik sincs jelen!) Tehát kinevezem Mán Gábor és Hosszu Kelemen urakat, hogy mind a mult, mind a jelen gyűlés román szövegű jegyzőkönyvét a hiteles magyar szöveggel összevetvén, véleményüket még a holnapi gyűlésen adják be. Mi másnap megtörténvén, a jegyzőkönyv a mult gyűlésről hibát-lannak nyilvánított, a jelen gyűlésről vezetett román jegyzőkönyv pedig elkészült, a gyűlés színe előtt felolvastatt és hitelesített.

Olvastatik ezután kir. biztos Péchy Manó ő mlgá átirata, melyben tudatja, hogy a megyének a mult gyűlésről ő Felségeihez a király és Királynéhoz felterjesztett bódolati hála-feliratai, ugy a m. kir. miniszteriumhoz felterjesztett bizalmi felirata is, az első kegyes tudomással, az utolsó méltóságú elismeréssel fogadtattak. Örvendetes tudá-sul vétetik. Ez ültetből honn időző követünk Be-tegh Kelemen indítványozza, hogy királyi biztos gr. Péchy Manó ő mlgá bokros érdemei némi elismeréssel megyénk tisztelőbeli bizottmányi tagjává válasszassék. Köz helyesléssel elfogadtatik s egy-szersmind ő mlgához a megye részéről bizalmi fel-irat határozatlik, minek elkészítésére Medgyes La-jos bizottmányi tag és Szarvadi Pál főjegyző kine-vezetnek. Ez alkalommal elnök ajánlja, hogy szá-mosujvári g. cath. püspök Vancsa János ő mlgá is

tisztelőbeli taggá avatassék. Elfogadtatt. Lészai László ellenzéki tag felhívja a megyét, hogy mi-után a 61-ben kiegészített bizottmány tagjai közül többen meghaltak, vagy a megyéből kiköltöztek a mult augusztusi gyűlés alkalmával kinevezett tisz-teletbeli tagok, necsak tanácskozási, de eldöntő szá-vazattal is ruháztassanak fel.

Elnök: Bocsaáson meg a tisztelt bizottmányi tag úr, ha e tekintetben liberálisabb leszek, mint ő nem óhajtánám ugyanis, hogy hasonló praee-densek a kormánynak alkalmul szolgáljanak párt-ját tetszése szerint nevelni, s ily módon a majori-tást maga részére biztosítani, a tisztelőbeli tagok tehát most is, jövőben is csak consultativum votum-mal bírhatnak. Főispán ő mlgá nézete helyesléssel találkoztván, határozattal emeltetett.

Olvastatik egy másik leirata királyi biztos ő mlgának, melyben mellette lelküldi a belügymi-niszterium által több nyelvre lefordított legújabb törvényzikket három, egy magyar, román és né-met példányát, nyilvános és tünepélyes kihirdetés végett. A törvényezikkek magyar és román szöve-gi kivonatban felolvastattak és hirdettek, egy-egy diszpeldány magyar és román szövegben levéltárba tétetni határozatván.

Elnök: főispánunk ezeketán megyei belügyeket tárgyzó kérdéseket terjeszte vitatkozásra, illetőleg eldöntés alá. Ezek közt a koronázási tünepélyre ő mlgától a megye részéről felküldött banderisták költségeit a megye elvállalván, önkényes adakozás után leendő felszedése a tisztségre ruháztatott, mit a tisztség felszedvén, 1449 forint 54 kr, meg 36 forint 91 kr felesleg gyűlt be, s ezt főispán ő méltósága Wéer Farkasnak, e megye tünepelt főispánjának a megye által meghatározott arczképe megrende-lési költségéhez kéri csatolatni, ugy az országgyű-lési irnokok részére összegyűlt önkényes ajánlat-ból fennmaradt fölösleget, mintán országgyűlési ir-nokaink Bokros Elek és Hosszu Elek Pestről lejű-vén és hivatalt vállalván, jelenleg nincs kilátás, hogy kizadakozás után irnokokat küldhessünk, 133 forintot a Wéer Farkas arczképe költségéhez adatni véleményez, s mindkét rendbeli számadások megvizsgálására biztosokat kéri kineveztetni. Elfo-gadtatik s a kinevezett bizottmány mindkét rend-beli számadást hibátlanul találván, a tisztség és főispán a számadás terhe alól feloldoztatnak.

Hosszu Elek aljegyző: a megyének irányában nyilvánított bizalmát, hogy követi irnokul felküldötte volt, tünepélyes szavakban megköszönte.

Jeleni továbbá főispán ő mlgá, hogy gróf Eszterházy Déneznek, Haller Czeccilia ő mlgához intézett megyei felszólítás: miszerint e megye által lerajzoltatott díszes arczképét édes atyja gr. Haller Istvánnak, e megye köztisztelő főispánjának, me-lyet ő mlgá által a megye részéről elküldött, a megye terme számára, mint a megye tulajdonát engedné által. A grófné — a gyűlésen felolvasott szelleműs levelenek kísértetében — az arczképet saját költségén elküldötte, mi a terem-be ki is tétetett. A képen tett sértéseket Urbán kato-náinak szuronyai ejtették.

Beadja továbbá a mult gyűlés alkalmával a megyeház főispáni lakká átváltoztatása tárgyában kinevezett bizottmány véleményét, melyhez mérnök Balogh György és bizottmányi tag Róth Pál külön véleményeket csatoltak, mi okból egy tagabb körű bizottmánynak adatott át, mely a tárgyról a jövő évnegyedi közgyűlésre megállapított véleményt ad-jon be.

Egy igen nevezetes kérdés került azután szö-nyegre, a tisztségnek a közlekedési utak s az út-csinálás rendezése tárgyában készített véleményes munkálata, melyet főispán ő mlgá azért óhajtana, ha a közgyűlés helyesléssel találkoznék, mert az útcsinálás, még a régi absolut rendszerből fennma-radt móddal intéztetik, mi a lehető legrosszabb és igazságtalanabb. Itt a megye egyszerre autonóm-i-cus jogának gyakorlatába lépne és még most e gyűlésről felterjesztvén, jövő évre megerősítve len-ne, s a megye legszebb jogának gyakorlatába lép-hetne. Ajánlja a munkálát elfogadását.

Lészai László örvend, hogy a tisztség csakugyan a nép érdekében lendit valamit. Bocsa-natot kéri mind a mellett, ha felszólal, nem azért útcsinálás, még a régi absolut rendszerből fennma-radt móddal intéztetik, mi a lehető legrosszabb és igazságtalanabb. Itt a megye egyszerre autonóm-i-cus jogának gyakorlatába lépne és még most e gyűlésről felterjesztvén, jövő évre megerősítve len-ne, s a megye legszebb jogának gyakorlatába lép-hetne. Ajánlja a munkálát elfogadását.

Elnök: A tisztség nem octroyál, a mint a szö-veg előzményében világosan áll: elfogadás, pártol-ás végett terjesztette a gyűlés elé, ha a gyűlés helybenhagyását szükségesnek nem tartotta, ha octroyált volna, akkor felterjeszti a kormányszék-hez, s mint helybenhagyott s eldöntött tényt ter-jeszti a gyűlés elébe tudás és ahoz alkalmazás vé-gett. A tisztség hazafiátlanul semmiben sem jár el.

Ismeri hatáskörét, s a bizottmányt ily terjedelmes és hosszasan átgondolt munkátat elkészítésével a szűkségekhez képest csak meg akarta előzni.

Torma István törvényeszeki főbíró sértett ön-érzettel szóal fel a tisztség hazafias és alkotmá-nyos eljárása mellett, s kijelenti, ha hasonló gán-csoskodásnak és meglámadásoknak lesz az alkot-mányos tisztikar kitétetve, buzgalma meglankad s nem fog semmit kezdeményezni. Mire Gyárfás Fe-rencz és Lészai felszólaltak, hogy a megyei bizott-mánynak jogában áll a tisztséget kérdésre vonni s eljárásairól számoltatni. Ez az alkotmányosélet ter-mészetében fekszik. Ne legyen a tisztség túlzé-keny, ha tényeit latolgatja a bizottmány. Főispán ő mlgá kijelenti: bizonyosan a tisztség ugy jár el hivatasában, hogy a közgyűlés előtt mindig nyílt homlokkal fog megjeleni s nem iktózik semmine-mű bíráltól. Több szavaltás után a munkálát egy több tagból álló bizottmány elébe terjesztett vé-leményadás végett, terjedelmes volta miatt gyűlési-leg nem lehetvén tárgyalni. A bizottmány abban állapodott meg, hogy a tárgyról a jövő közgyűlés-re érdemleges véleményt fog benyújtani.

A pénztárnoki hivatal s egy pénztárnoki segéd 400 forint fizetéssel a kormánnytól megerősítetvén, a segédi állomásra Gyárfás Ferencz közönségesen becsült és méltányolt hazánkfa közfelkiáltással el-választatott. Végre a megye költségvetésének át-vizsgálása s e tárgybani véleményadás az elébbeni bizottmánnyra ruháztatott.

A dézsi növelet-árvaház számára a megyei korház kertjének két utolsó részét kéri átadatni, humanisticus indokból átadása véleményeztet k s az ugy elintézése a tisztségre bizatik.

A gyűlés második napja tünepélyes és a ha-zafi kebel belsőjében megindító tárgy vitatásával végződött. Lészai László Kossuth Lajos nagy ha-zánkfának bizalmi szavazatot indítványozott, hatás-teljes beszédében előadta a dicső férfi érdemeit, s a vívmányokat, melyeket lángelkével 48—9 ben keresztülvitt. És most hazánk e szent martyrját — egymond — a kormány felhivatalos lapja sárral dobálják, és a miniszterium a haza második meg-alapítóját, nótázza, gyalázattal örök száműzés-re itéli. E vélemény, ez igazságtalanságot a megye nem oszthatja. A nemzet nyilatkozott s nyilatkozni fog és a kormánnyt az igaztalan bánáért el fogja kárhoztatni. Indítványozom, hogy a megye autonó-micus jogánál fogva fejezzon ki bizalmi nyilatko-zatot Kossuth Lajos dicső hazánkfa iránt, s szám-űzetési fájdalmaikat legalább azáltal enyhítsük.

Főispán ő mlgá államférfiúi, de egyszersmind mélyen átértett beszédben kifejtette, hogy senki nálánál jobban Kossuth Lajos érdemeit s mély haza-szerelmét nem méltányolhatja az 1848-ki halhatat-lan vívmányokért, s száműzetési éveiben is dicső-ségteljes működéseiről egész a legközelebbi időkig, midőn elébb Deák Ferenczhez intézett nyíltlevelé-ben, de legutoljára váci választóihoz intézett nyi-latkozatában hazánk legközelebbi megszentített s alkotmányosan hozott törvényeivel szemben és ellenébe szegül, Magyarország szabadságát az osz-trák dynastiával incompatibilisnek, összeférhetlen-nek tartja; én tehát, mint hazám alkotmányos pol-gára, Kossuthot e téren nem követethetem, s bizal-mat e tény után irányában a nélkül kifejezni nem tartom lehetségesnek, hogy az ország alkotmányo-san hozott törvényeit s a megkoronázott, értsük meg uram, az ország tünepélyes közgyűletésével megkoronázott királyunkat felségserírtőleg meg ne bántuk. Kossuth Lajos multja szent és tisztelt min-den igaz honfi előtt; jelen lépését helyeselnünk és követnünk nem lehet.

Torma István hosszas beszédben ugyanezen eszméket reprodukálta, azon hozzátétellel: hogy kik Kossuthnak bizalmat szavaztatni óhajtának, azok nevé czéggül használják fel arra, hogy azzal nemtelen czéljaikat leplezzék.

Lészai lángot villanó homlokával felszólal, magyarázza meg Torma István e kifejezését, mert különben férfias elégtételt kénytelen venni, ha leg-tisztább és önzetlenebb hazafi elveit gyanusítani meri. Ő Kossuth Lajost nem tartja hazaárulónak, mint a miniszterium, ki az 1729. 9. t. cz. rástítja, mert hiszen ő nyíltan tanácsolja az országnak, hogy a 48-beli törvények alapján béküljön ki a dinastiá-val, s ha a nemzet szabad és boldog lesz, ő nyugodtan hal meg. Az incompatibilitás csak is az ő magán véleménye, de nem akarja a nemzetre tukmálni, csak personalis-uniót s 48-at akar intacte, azt tanácsolja a koronás királynak is, mert csak ekkor lehet trónja erős és dőltetetlen. Ezt csak azok nevezik felségárulásnak, kik Kossuth viv-mányaitól irtóznak.

Beszélt még a bizalomnyilvánítás mellett Ko-vács Sámuel, Fodor Károly ügyvéd, Dézsi Károly főjegyző, különösen az utolsó a törvénykönyvből felolvasa a nota eseteit, s nem tudja felfogni, hogy Kossuth Lajos Turinból miképpen erigalhatja magát evidenten ő Felsége ellen. Ő Kossuthot a törvény értelmében notoriusnak nem tartja, tehát bátran bizalmat szavaz halhatatlan érdemeinek. El-nök szavazatra bocsátja a kérdés eldöntését. Lészai névszerint kíván szavaztatni: hogy lássa meg az utókor is, ki milyen véleménynyel s politikai bátorssággal bír. Elnök: felállás és ülve maradással épp ugy ki lehet a személyeket venni. A kik Lé-szai indítványa mellett, a bizalmi szavazás mellett

vannak, kérem felállni. A többség ülve marad, s így Lászlai s párthívei csak meggyőződéseikben találhatnak kárpótlást.

Első napi gyűlés után főispán ő maga a kaszinó nagytermében diplomatai díszbédet adott, hol felkészítették: főispán ő maga a megkoronázott magyar király és királynéért, a koronaörökséért, köszöntöttek még a miniszteriumért, Deák Ferenczért, Kossuth Lajosért, a főispánért s másokért ékesen és szépen.

Az elnökség kitűnő és tapintatteljes volt. A gyűlést nemes higgadság vezérelte. Az ellenzék az alkotmány levegője nélkül meghal.

Zúmlén.

Verestoronnyi contumacia 1867-ki oct. 7-én. A „Kolozsvári Közlöny” becses hasábjain, majdnem mindenről, mi az alkotmányos érzelmi honfi szív és lélek előtt érdeklél bir, volt eszmecsere és jellesebbnél jelesebb értékezés.

Azonban van egy, mi mindég a maga különös állapotában érintetlen maradt, és ez az ország határain levő hivatalok ügye.

Pedig ez sok tekintetben igen fontos és érdekes ügy, mely minden pillanatban — mint hajdan az elesett emberiném állapota — a megváltás nagy munkája után eped és sóvárog, hogy az ó-szövet-ségbe léphessen!

Sok éveken keresztül szorongató napokat élni és ezen napokon túl is olyanokat látni, a mi nem honitörvény és alkotmányos, az ily állapot le-
verő és csüggesztő volna, ha a jobb remény haj-
nala nem derengene és nem volna biztos kilátás
arra, hogy itt is valaha az organisatio napjai fel-
jőnek.

Az ország határain — a mint mindenki előtt
tudva van — veszteglő-intézetek és harminczadok
vannak.

A veszteglő-intézetbeli hivatal a katonai hata-
lom alatt áll, s teendője: a contumaciózusán ki-
vül, postakezelés, útlevelek látomásozása és az or-
szág határszéleire való felügyelés.

A harminczadi hivatal pedig a pénzügyi-
igazgatóság alatt levő, végzi a harminczadolást.

Mindkettőnek szabályozása az országgyűlési
törvényhozás körébe tartozik, s mindkettő nagy
fontosságú törvényhozási tárgy; kell tehát, hogy
ezekre is — addig is, míg a fontosabb dolgok van-
nak előtérben — hazánk országos rendi figyelem-
ket fordítsák, hogy majd a megváltás nagy mun-
kájának áldásaiban annál hamarabb és jobban ré-
szesíthessék.

Az országhatárokra állapít — a mennyire
még előttem ismeretes — mind külsőség, mind belső
szervezet tekintetében a gyászos alig multa régi.

A) A mi a külsőségeket illeti, senki
sem ismerne arra, hogy a magyar királyság határ-
széle, hogy a magyar királyság határainál van.

Mindenütt a középületeken nem az ország
czimere, hanem más díszleg a kaiserliche s kö-
nigliche N. N. körirattal, a kapuk s egyéb köztár-
gyak se érezték még eddig a haza színeit, pedig
az 1847—48-ki XXI-dik törvényzikk 1-ső és 2-ik
§-aiban a honi szín és az ország czimere ősi jo-
gaiba visszaállított s megalapított: „hogy min-
den középületnél stb. a nemzeti szín és az or-
szág czimere használtassék.”

Az ember, midőn az ország határszéleiről át-
megy, azon kételkedésbe esik: hogy hol van?...
midőn látja mindenütt a hiven megőrzött kétfel-
tekintő csudamadarakat és azon színt, mely nem
a miénk, hanem a másé.

Ha ir valaki a tekintetes veszteglő-intézetbeli
igazgató urhoz, mint contumacia directorhoz vala-
mit, kaiserliche, königliche N. N.-el kell hogy él-
jen, ha ir ismét ugyan ő hozzá, mint postamester-
hez, akkor magyar királyi czimereket kell hogy
használnon.

Hogy ez mi módon és jögon történhetik, és
hogy egy személynek ugyan egy helyt „kaiserliche
és königliche”, nemkülönben „magyar királyi” czi-
mezettel, hogy melyik törvénye szerint kell hogy
hazáknak éljen, azt nem tudom.

Csuda, hogy össze nem roskad alattok!
De továbbá bámulok azon is, hogy a harmin-
czadi épületekről be nem kiált az ott levő czimer
(a kétféjűsas), s nem mondja kikelve a bennlevők
ellen:

„Atyafiak! vagy használjátok az én körirato-
mat, ha itt tartotok, vagy vegyetek le és tegyétek
azt ki, a melynek körülírátat irataitokban használ-
játok; mert ha másképpen tesztek, akkor küljel
mást mutatok s belől mást érezni, az
képmutatás.”

B) A mi a két határszéleken levő hi-
vatal belső szervezetét és állapotát il-
letti, az is hasonló sok tekintetben az első pont
alatt mondottakhoz, és többnyire udvari és kamarai
rendeletek által szabályoztatik.

Már hogy miképpen s mi módon?... és hogy
szükséges-e az újítás nálok s minő tekintetekben?
s hogy mily nagy haszonnal fog az járn?... itt
igénytelen soraim kiindulási okához jutottam, hogy
tudniillik: a legmélyebb tisztelttel kérem az e te-
kintetekben nálammál avatottabbakat, miszerint ne
sajnálják a legedesebb anya, a hazáért e lap be-
cses hasábjain néhány eszmét cserélni.

Addig is Isten áldása és kegyelme velünk!
Bakk Endre.

Meghívás közgyűlésre.

Kolozs megye állandó bizottmányának t. tagjai
ezennel meghívják a f. é november hó 11-ikén
tartandó közgyűlésre, melynek lényegesebb tárgyai
lesznek: főispáni beiktatás; leiratok felolvasása és
tárgyalása; megyei pénztári ellenőr választása;
bizottági jelentések az ügydaraboknak stb. a volt
provisorius megyei hatóságtól az alkotmányos me-
gyei hatóság részére való átvételéről; főbírói jelen-
tések a közigazgatás és törvényszék átvétele utáni
működésről; jelentés a megye viszonyairól s hely-
zetéről általában; adóügy; közlekedésügy; kato-
nalg; költségvetés 1868-ra stb.

Kelt Kolozsvárt, october 21-én, 1867.

Gróf Eszterházy Kálmán,
főispán.

Felhívás

hazánk zenepártolói és művelőiehez.

Alólírtak által alapított és felsőbb helyen
engedélyezett Zenekedvelők egylete Pes-
ten megalakult.

Ez egylet célja: az egyházi s világi
classicus zene művelése és ápolása, mely
célzt elérhetőknek tart: a) misék, hangversenyek,
oratoriumok s operák nyilvános előadása általi is-
meretése; b) a kezdő zeneszerzők buzdítása, mű-
veiknek előadása; c) nemzeti zenénk emelése által.

Az egylet tagjai feloszlanak: a) mindkét
nembeleti alapító, b) rendes, c) tiszteleti tagokra.

Alapító tagok azok, kik az egylet alapítókéjét
legalább 100 frttal, és pártolók, kik évenként 6
vagy 10 frttal járulnak az egyleti szükségletek fe-
dezéséhez. A működők egyedül valamely zenekari
hangszeren játszás vagy éneklés által válnak az
egylet tagjaivá; ezek a beírási díjon kívül mit sem
fizetnek.

Az egyletbe bármily minőségbeni felvétel há-
rom egymásutáni évre terjed, és minden tag felvé-
telekor az előleges kiadások fedezésére 2 ft be-
írási díjt köteles letenni.

Az évenként 6 frtot fizető pártoló tag az
évenkénti négy nyilvános egyleti hangversenyre
egy, a 10 frtot fizető pedig két zártseket vagy
egy körszéket kap; a csupán működő egyleti ta-
gok ellenben két belépti jegyre tarthatnak igényt.
Az alapító tagok a pártoló tagok jogait élvezik.

A tagok felvétele jelenleg az egyleti helyi-
ségben (Redoute-épület „Magyar királyhoz” czi-
mzett vendéglővel szemközti I. emeleten) és Róza-
völgyi s Társa szervitáren levő műkereskedésében
letett ívekben eszközölhető.

A sikert ez egyletnek már előlegesen bizto-
sítja azon kedvező körülmény, hogy a főváros leg-
jelesebb zenekedvelői már tagjai, kik az alapítókkal
karöltve mindent elkövetendnek a kitűzött cél el-
érésére, hogy így hazánk is Európa többi philhar-
moniai társulataival versenyezhesen.

Midőn tehát ez egylet alapítása által egy rég
érezett hiányt pótolni, bizalommal hívjuk fel
hazánk lelkes zenekedvelőit s pártolóit, miszerint
résztint mint pártoló, résztint mint működő tagok
minket megkezdett törekvéseinkben gyámolítani szí-
veskedjenek; részünkről mi sem fog mulni, hogy
a közművelődés egyik leghatalmasb tényezője a
zene hazánkban is elérje azon állásponot, mely azt
minden művelt országban oly méltán megilleti.

Pest, oct. 5-kén, 1867.

Gróf Festetich Pál, Koltay Jakab, Ritter Sán-
dor, Grün Jakab, Szuborics Manó, Thill Nándor,
Grinzwil Norbert, ifj. Emich Gusztáv, Csery Kálm.

KÜLFÖLD.

FRANCIAORSZÁG. Touloni sürgönyök sze-
rint a francia hajóhad előkészületeket tesz az olasz
vizekre menni; noha Moustier marquis ezen közlést
kétségbe vonja, biztos tudósítások szerint bizo-
nyos, hogy a hajóhad elküldése iránti kérdés a
jelen percében igen komoly megfontolás alá vétetik.

Dupanloup orléansi érsek Ratazziohoz írt le-
veléhez terjedelmes utóiratot készített, melyben éles
észszel védelmezi a pápaság ügyét; azonban tart-
hatatlan és igazságtalan állításokra engedi magát
ragadtatni. Például ő Ratazzit vádolja, hogy Gari-
baldival egy kére játszik.

Az „Opinion National” panaszkodik, hogy,
miután a római expeditio már határozott tényné-
vé vált, és valószínűleg már ki is vitetik, öncsalódás-
nak tartja azon hiedelmet, hogy Franciaország
magatartása visszavonulásra kényszeríthetne; mi-
után Olaszországban a nép hangulata Róma elfog-
lalása mellett van, ezért a visszavonulás, a nélkül,
hogy a király a korona intézvényeit veszélyeztetné,
lehetetlen. A „Presse” hallja: A 15-iki miniszter-
tanácsban Lavalette egy combinált francia-olasz
megszállást indítványozott, mely a garibaldisták
elfűzetése után a pápai államokat elhagyná; Rouher
a szerződés egyszerű keresztülvitelét kívánta volna.
Fölötte a mai minisztertanács fog határozni.

OLASZORSZÁG. Firenze, oct. 16. Egy
Rómából érkezett sürgöny jelenti, hogy a fölkelők
és a pápai csapatoknak Vallegorinál történt üsz-
szettűzésénél mindkét részről több halott és se-
besült maradt a csatáren, a fölkelők a hegyek
közé vonultak vissza; egy más Sanlorenzo melletti
csatározás igen heves volt, közelebbi részletek hiá-

nyoznak. Garibaldi Menotti a főparancsnokságot
átvette. Frosinone tartománya majdnem egészen a
fölkelők által van megszállva. Az itteni lapok ál-
talanosan megegyezők a francia intervencióról
szárnyaló hírt.

Az olasz felkelő csapatok öt óra járásnyira
vannak a fővárostól. Rómában rakásra történnek
az elfogatások, a börtönök tömve emberekkel, a
személyes biztonság megszűnt s a becstületes pol-
gárok a denunciansok nemtelen bosszujának van-
nak kitve. Így írja le a „Journal des Debats”
azon nyugalmat és rendet, mely a hazug clerikális
lapok szerint jelenleg Rómában uralkodik. Antonelli
közjegyzéke, mond az említett lap, csupán Fran-
ciaország megfélemlítésére van ezéozva, hogy
helyette más hatalom avatkozhaték be a római
ügybe.

Az „Italia” következő felhívást hoz, melyet
az ujabban alakult római fölkelő bizottság bocsá-
tott ki:

„A fölkelés napról napra nő; a hegyek közt
több, mint 20 csapat száguldozik szerteszét: haza-
fiak képezik a csapatok zömét, kik öt nap alatt
11 csatát vívtak s majdnem mindenben győzel-
met arattak. A városokban csendesen kell maradni,
míg a csapatok száma annyira nem nő, hogy biz-
tos állást foglalhassunk el az idegen zsoldosok el-
lenében. A pápai kormány perzei meg vannak
számlálva. A városokban, különösen Rómában tit-
relmetlen a fiatalság, nem győzi várni a fölkelést.
De ne feledjék, hogy egyes erők könnyen elnyom-
hatók s ezáltal csupán ellenségeinknek növelnek
hatalmát. A városokban csak akkor kell kitűzni a
fölkelés zászlaját, ha elérkezett a pillanat, mely
már ugyis nagyon közel van. A bizottság gondja
lesz, megadni az első jelszót. Egész Európa tekin-
tete Róma felé fordul, Rómától várja mindenki a
civilizált világ legrégibb zsarnoksága, a pápi zsar-
nokság megsemmisítését. Egy ideig maradjunk még
nyugodtan, mérsekeljük nemes türelmetlenségünket.
A bizottság örökös, bizhatnak benne.”

Az olasz miniszterelnöknek — írja a „Times”
— nem marad más hátra, mint választani egy tá-
voli s egy közeli veszély között, választani egy
lehető külláboru s a biztos belzavarok között, Gyor-
san kell végezni, a habozásra nincs idő. A forra-
dalom Róma kapui előtt áll. Míg az olasz kormány
vesztegel, Mazzini már is túl szárnyalta Victor
Emanuelt.

A czerbini olasz képviselő, az egyházi,
államokba betört csapatoknak vezénylő tábornoka
is egyszerűsöd; ezelőtt főintendans volt Garibaldi
hadtesténél, a mely az utolsó háboru alatt Tirol-
ban működött. Ujabb proclamatiója következőleg
hangzik:

„Katonák! Olaszország hívására még egyszer
megindulunk; hazafias lelkesedéssel sietünk ide, a
hol egy ősi dicső nép, a barbár és zsarnok kor-
mány alóli felszabadítását követeli. Róma hívására
mindnyájan megindultunk, mert tudjuk, hogy Róma
szép hazánk magasztos anyja, és hogy Róma nél-
kül nincs Olaszország! Célunk Rómát Olaszország-
nak visszaadni, valamint a rabszolgaságban szen-
vedő népet szabaddá tenni. E vállalat annál neme-
sebb, mennél nagyobbak a nehézségek, melyekbe
tűzköztünk.

Katonák! Éhség, szomjúság, naponkénti vég-
telen fáradalmak, folytonos menetek, mindenféle
nélkülözések leendnek életünk, — jutalmunk pedig
az öntudat, hogy kötelességünket teljesítettük.

Katonák! az egész civilizált világ ránk írá-
nyozza tekintetét és győzelmtünk iránt nyilvánítja
ohajtásait. Bizonyítsuk be ma is, hogy a forrada-
lom katonái vagyunk s Garibaldi — a nagy kapi-
tány — iskolájában nevelkedtünk! Legyünk a civi-
liatio katonái, tiszteljük a magántulajdont, a külön-
féle véleményeket, legyünk különösen nagylelkűek
az ellenséges zsoldosok iránt, — tekintstük őket
testvéreinknek, kik a haza felszabadításának torát
együtt ülendik meg velünk! És ha a rómaiak a
capitoliumból hirdetni fogják a plebiszitumot:
„Italia una e libera!” akkor a jövő nemzedékek
áldásaikkal halmozandnak el minket. — Kelt Torre
Alfina 1867. oct. 16. A vezénylő tábornok: Fir-
mato Acerbi.”

Garibaldi nemsokára személyesen remél
a felkelés élére állhatni.

Mazzini hír szerint már pápai területen van.
LENGYELORSZÁG. Varsó, oct. 10. (Orosz
önkény). Krakó külváros egyik házának homlok-
zata sz. Mária képpel, egy régi mesterművel volt
ékesítve. A ház e nyáron kijavították s az építési
terv a fennálló rendelet értelmében a váróhatóság
elő volt terjesztendő megerősítés végett. Ez jóvá-
hagyta a tervet. De mivel a „általános hatóság”,
az ugynevezett szabályozási bizottság, még az épít-
kezési tervekhez is kiterjeszti figyelmét, a háztulaj-
donos ezen részről utasított, hogy a képet, mint
nem orthodox szertartás szerint készült művet, el-
távolítsa. A háztulajdonos vallásra nézve kálvinista,
vonakodott a képet eltávolítani, talán mert a mes-
termű iránt érdeklél viseltetett, vagy mivel a ka-
tholika lakosság érzelmeit nem akarta megsérteni,
folyamodott tehát a parancs visszavételért, de nem
eszközölhetett ki egyebet azon fenyegetésnél, hogy
engedetlenség esetére a ház kijavításától eltiltatik.

Nem kevésbé önkényesen járnak el a hata-
lom birtokosai a tisztán jogi ügyekben. Így a na-
pokban egy ház került árverés alá, melyre a ficsus

részéről 30,000 rubel volt betáblázva, de csak más
hitelezők után. A vételár nem volt elegendő arra,
hogy a ficsus követelése is teljesen kielégíttessék
s így a pénzügyi hatóság főnöke rendeletét bocsá-
tott ki, hogy mindenekelőtt a korona követelése
fizetessék le a vételárból. Hasztalan hivatkoztak a
jelzálogos hitelezők elsőbbségi jogukra, „a korona
mindenkét megelőz” — volt a válasz.

KÜLÖNFÉLÉK.

— Képviselő-választás. Hirdetmény.
2—1867. sz. kzp. v. Az országgyűlés tisztelt kép-
viselőháza elnökétől alólírt középponti választó-bi-
zottmányhoz f. év szept. 22-ről 194. elnöki sz. a.
intézett átirat szerint Eszterházy Kálmán gróf, ő
Felsége által Kolozs megye főispánjává kinevezte-
tése alkalmából, eddigi országos képviselői állomá-
sáról lemondván, e város részéről új képviselői
választás eszközendő. Mihezkeppst a központi bi-
zottmány ez újabb képviselő-választáshoz vasárnap
f. év oct. hó 27-dik napjára, reggeli 9-től déltáni
1 s folytatólág d. u. 3-tól 6 óráig, a városház köz-
ségi (4. számú) termébe a jogosult összes választó-
tökezt ezennel meghívja, azon figyelemztetéssel, hogy
az előre kézbesített igazoló-jegy átnyújtása mellett
fennebbi alkalommal minden egyes választó magá-
val hozott s a választott egy képviselő nevével el-
látott egy szavazatot adhatand be. Sz. kir. Kolozs-
vár város központi választó-bizottmánya 1867. oct.
16-kán tartott üléséből Szentkirályi Zsigmond,
polgármester.

— A magyar kir. igazságügyi miniszter
intézkvénye „Erdélyország” kir. biztósához! Az or-
szággyűlés mindkét házától nyert felhatalmazásom
alapján, s ő cs. és apost. kir. Felsége f. é. october
hó 5-kén kelt legmagasb jóváhagyása mellett el-
rendelem: hogy a telekkönyvi intézmény
Erdélyre is kiterjesztessék, s hogy az e
célra vezető helyszínelési előmunkálatok még ez
év folytán megindíttassanak. Mirel nagyméltoságo-
dat oly megjegyzéssel van szerencsém értesíteni:
miként a helyszínelési bizottmány szervezésére, s a
helyszínelési eljárás szabályozására vonatkozó ren-
deleteim legközelebből megjelenni fognak. Kelt
Pesten, 1867. oct. 16.

— Schmidt honvédőrnagy, ugyanaz,
ki közelebb a szász honvédeket egyesítésre felszó-
lította, e napokban érkezett Pestre. Ő erdélyi szász,
és a császáriaktól lépven át a honvéd-huszárokhoz,
őrnaggyá lett és mindvégig hí bajnoka volt a
magyar szabadságharcnak, melyben több veszélyes
sebet is kapott. Ő volt az első, ki a lánchidon
keresztül ment. — Mint ugyanis beszéli, nagy jég-
zajlás levén a Dunán, nem lehetett közlekedni. Ő
egy kis huszársapatnak volt vezetője, melylyel
Görgeyhez kellett csatlakoznia. Minthogy késnie
nem volt szabad, felsőbb engedély folytán az ak-
kor még fedetlen talapzatra deszkákat raktak és
így lön eszközölve az átmenet. — Azután fogságba
jutott és hosszas ideig raboskodott. A Bach-rend-
szer alatt sokat kellett szenvednie; alig tengetheté
családját. Ama kevés szászok egyike, ki a magyar
ügynek legforróbb barátja volt akkor is, midőn
semmi remény nem mutatkozott („H.”)

— Frigyesi hazánkfia, Garibaldi hadse-
géde, Florenczben sept. 24-kén Garibaldival elfo-
gatott, miután ő volt a pápai terület ellen intézett
támadás egyik mozgalmas tényezője. S ugyanennek
folytán elfogatása után Olaszországból száműzetett.
Frigyesi Svájszba, nevezetesen Genf-be menekült,
hol tiszteletre lakomát adtak, melyen tízes beszé-
det tartott Ratazzi s egyáltalában az olasz kormány
ellen. Csak becsavágó volt, ugymond, hogy azon
föld, melyért vért ontotta, fiának fogadja. Három
olasz város tiszteletbeli polgárának választá azon
szolgálatért, melyet az olasz ügynek tett, 1861. év
óta megnyerte az olasz polgári jogot, de azért
mégis úgy bántak vele, mintha idegen volna.

— Türr tbk Zágrábba érkezett; nagy nép-
tömeg várta érkezését, de szántsándékosan később
érkezett, mint előbb határozva volt. Valamennyi
horvát pártfőnökkel érkezett. Ottani megjelenése
a legjobb hatást tette.

— A török szultán a medsidie-rendjelt
közlebebről számos magyarnak küldötte meg, így
gróf Mikó és b. Wenkheim minisztereknek, Fakk
tanácsosnak, Hazman és Szentkirályi buda-pesti
polgármestereknek. Utóbbi a rendjelt nem fogadta
el, kijelentvén, hogy nem ismeri oly érdemeit, me-
lyeknél fogva e kinttetés megilletné.

— Vácson — miután Kossuth a képviselő-
séget nem fogadta el — megválasztott Drágyi
Sándor, egyik lap szerint deák-párti, másik lap
szerint baloldali jelölt.

— Egy arab, a ki Arábiában született,
Konstantinápolyban nőtt fel, a napokban főváro-
sunkba jött, s állandóan itt óhajit letelepedni. Már
Konstantinápolyban tanulta a jogot, tanulmányait
itt folytatni akarja, s ügyvédnek készül. Nyelvün-
ket folyadékosan beszéli. Az egyetemnél egy főn-
álló törvény szerint nem vehették be, míg csak a
közoktatási minisztertől nem mutat föl engedélyt.
Az arab folyamodott. Érdekes jelenség, egészen
nemzeti öltözetben jár. Vámbérit és tatárját jól
ismeri.

— Párba. D. Földváltól nem messze, a
tengeliczi erdőben october 11-kén párbajt vívtak

